

3.1.2. Lielāko upju un to baseinu izvietojums

I Daugavas lielbaseins

Šajā apmācību kursā lielākais uzsvars tiek likts uz Lielupes baseina upēm, bet runājot par plūdiem, nevar īsumā nepieminēt Daugavas lielbaseina upes – Daugavu un Aivieksti, kuras atrodas Zemgales reģiona Jēkabpils un Aizkraukles rajonos.

Uz Daugavas ir uzbūvēta Daugavas HES kaskāde - Rīgas, Ķeguma un Pļaviņu HES ūdenskrātuves. Šīs ūdenskrātuves vienlaicīgi gan risina, gan pastiprina plūdu problēmas Daugavā. Pateicoties šīm ūdenskrātuvēm, pavasaros ledus vairs nenonāk līdz Rīgas jūras līcim, neveido sastrēgumus Rīgas teritorijā, tādejādi novēršot ledus sastrēgumu izraisītos plūdus Latvijas galvaspilsētā. Tajā pašā laikā ledus sastrēgumu problēmas no Rīgas ir pārvietojušās uz Pļaviņu un Jēkabpils pilsētām, kas atrodas Pļaviņu HES ūdenskrātuves augšgalā. Kopumā tā ir tipiska parādība, ka vižņu un ledus sastrēgumi veidojas ūdenskrātuvju augšgalos jeb vietās, kur dabīgā, strauji tekošā pāriet lēnāk tekošajā ūdenskrātuvē.

Jēkabpils un Pļaviņu pilsētu aizsardzībai pret plūdiem jau ir veikti ievērojami inženiertehniskie pasākumi, taču tie vēl ne tuvu neatrisina problēmu. Šobrīd ir izstrādāts nepieciešamo aizsardzības pasākumu plāns, taču tie prasa ļoti lielus kapitālieguldījumus un ne visiem tie ir pieņemami, piemēram, divu jaunu hidroelektrostaciju celtniecība, lai novērstu vižņu veidošanos Daugavā.

Ne mazāk svarīgs ir jautājums par Daugavas HES aizsprostu drošumu, jo to avārija varētu izraisīt katastrofālus plūdus Daugavā no Aizkraukles līdz Rīgas jūras līcim.

Par Daugavas plūdu problēmām sīkāk šajā apmācības kursā netiek runāts.

II Lielupes lielbaseins

Runājot par upēm, kuras var izraisīt vērā ņemamus plūdus, galvenā uzmanība jāpievērš tām upēm, kuru sateces baseins ir lielāks par 500 km². Lielupes lielbaseinā tādas upes ir Lielupe, Svēte, Iecava, Misa, Īslīce, Mūsa, Mēmele un Dienvidsusēja (skat. 3.1.3.attēlu).

Lielupe –

lielākā Zemgales upe, otrā svarīgākā upe Latvijā un nozīmīgākā kuģojamā upe.

Garums - 119 km (no Mēmeles iztekas 310 km)

Baseins - 17600 km² (Latvijā - 8800 km²)

Gada notece - 3,6 km³ (50% dod satekupes)

Kritums - 11 m (0,09 m/km)

Lielupe veidojas, lejpus Bauskas satekot Mēmelei un Mūsai (starp tām Bauskas pilsdrupas). Jau satecē Lielupe ir 90 m plata, ūdenīga upe. Pirmos 25 km no Bauskas līdz Mežotnei Lielupe tek pa senleju, iegrauzusies augšdevona dolomītos. Šajā posmā upes krastos ir 3 aizsargājami parki (Jumpravas, Ziedoņu, Mežotnes parks). Pirmajos 5 km līdz Jumpravai Lielupes kritums ir 5,5 m (puse no kopējā krituma), relatīvais kritums - 1,1 m/km. Lejpus Mežotnes ieleja paplašinās, un no Īslīces ietekas Lielupe tek pa līdzenumu. Vasarā upes straume tur kļūst gandrīz nemanāma, un lejpus Jelgavas 70 km garā posmā kritums ir tikai 0,2 m.

Pavasara palos pieguļošās zemes applūst, it īpaši tad, ja veidojas ledus sastrēgumi pie Staļģenes un Emburgas. Mūsu dienās lauksaimniecībā izmantojamās zemes gar Lielupi no applūšanas lielā mērā pasargā aizsargdambji.

Pie Jelgavas Lielupe ieplūst smilšainajā un mežainajā Piejūras zemienē (līdz Slokai tek pa Tīreļu līdzenumu). Jelgavā starp atteku Driksu un Lielupi ir 4,5 km garā

Pilssala. Pie Slokas un tālāk Jūrmalā Lielupi no Rīgas jūras līča šķir tikai 1 -2 km plata zemes josla. Ceļu uz jūru upei tur aizšķērso dolomīta un mergēļa pamatieži, kā arī kāpas, tādēļ Lielupe 25 km tek paralēli jūras krastam.

Tagadējā Lielupes ieteka jūrā izveidojusies 1755.-57.g. pavasara palos. Senāk Lielupe tecēja vēl tālāk uz A un pa tagadējo Buļļupes gultni ietecēja Daugavā. Lielupes baseins ir asimetrisks, pieteku tīkls ļoti biezs upes kreisajā pusē Zemgales līdzenumā (pietekas sākas Lietuvā).

Lielupes lejtecē gar Jūrmalas pilsētu vidējais dziļums ir 5 m, lielākais dziļums -15 m. Maksimālais caurplūdums grīvā var sasniegt 2750 m³/s, vidēji tas ir 114 m³/s. Daļa Lielupes ūdeņu, it īpaši palos, aizplūst pa Gati un tek cauri Babītes ezeram.

Lielupes lejteces gultne izveidojusies smalkgraudainās smiltīs, ko palu straume var izskalot. Tādēļ liela nozīme ir krastu nostiprināšanai, kā tas jau izdarīts Majoru-Dubultu cilpā, lejpus Rīgas-Tukuma dzelzceļa tilta kreisajā krastā un citur.

Lejtecē Lielupes līmeni nosaka galvenokārt vējuzplūdi un vējatplūdi, kuru lielums atkarīgs no vēja virziena. Stiprs ZR vējš var pacelt Lielupes līmeni Jūrmalā par 2 m. Vējuzplūdu izraisīta līmeņa celšanās novērojama 90 km no jūras. Hidroloģiskie posteņi ir Mežotnē, Staļģenē, Jelgavā, Kalnciemā un Lielupes grīvā.

Lielākajā Lielupes palienes daļā izveidojusies jauna kultūrainava.

Lielupe ir sens Zemgales ūdensceļš, pa kuru brauca līdz pat Mežotnes senpilsētai. 20. gs. sākumā tvaikoņu un liellaivu kustību apgrūtināja daudzie sēkļi. 1931.-38.g. tajā līdz Jelgavai izveidoja 50 m platu un 3.5 m dziļu kuģu ceļu: izspridzināja Jāņraga dolomīta sliksni augšpus Slokas, padziļināja gultni Kalnciema, Kaiģu, Stūrmaņu, Ozolnieku, Plāņu, Salgales un Varkaviešu sēkļu posmā. No Jelgavas līdz Salgalei kuģu ceļš bija tikai 1,5-2 m dziļš.

Lielupes lejtecē 1989.g. izbūvēts 1 km garais Varkaļu kanāls (ar tiltu un slūžām) no Babītes ezera A gala. Savienojumu ar Lielupi pa Spuņņupi ezera R daļā aizšķērsoja ar autoceļa dambi. Šis būves mainīja hidroloģisko režīmu Babītes ezerā un Lielupes lejtecē. Lielupes ūdeņi ir piesārņoti gan intensīvās lauksaimnieciskās darbības dēļ, gan visvairāk - ar pilsētu notekūdeņiem (gadā ~55 milj m³), galvenokārt no Jelgavas, Olaines un Jūrmalas. Lielupi izmanto makšķerēšanai un ūdenssportam.

Lielupes lielākās pietekas (km)

Labā krasta	Kreisā krasta
Mēmele (satekupe) – 191 km	Mūsa (satekupe) – 164 km
Garoze – 25 km	Īslīce – 70 km
Iecava (kopā ar Veciecavu) – 155 km poMeri	Svitene – 80 km
	Sesava – 58 km
	Vircava – 69 km
	Platone – 69 km
	Svēte – 116 km

Svēte (Lietuvā Švete) -

Lielupes pieteka Dobeles un Jelgavas rajonā.

Garums - 123 km (Latvijā 75 km)

Baseins - 2380 km² (Latvijā 1873 km²)

Gada notece - 0,40 km³

Kritums 97 m (0,8 m/km)

Svēte sākas Lietuvā uz D no Linkuvas galamorēnas vaļņa; netālu no Latvijas robežas upe šķērso šo valni. Apmēram 2 km garā posmā Svēte ir robežupe. Latvijā Svētes baseina lielākā daļa atrodas Zemgales līdzenumā, bet kreisā krasta pieteku baseini - Austrumkursas augstienes A daļā. Baseina lielāko daļu aizņem drenēti tīrumi, tikai Svētes lejtecē kreisajā krastā pārsvarā ir meži, bet labajā krastā atrodas Jelgava. No robežas Svēte tek pa gandrīz 10 m dziļu ieleju; lejpus Augstkalnes ieleja kļūst šaurāka un seklāka, pie Ziedkalnes atkal padziļinās, bet tālāk uz leju līdz pat ietekai tā ir plata un sekla.

Pie Augstkalnes un Ziedkalnes upē ierīkotas ūdenskrātuves. Svētes lejtecē palienes zemās platības no upes norobežotas ar polderu dambjiem. Augšpus Jelgavas Svētes labā krasta palienē ir plaši māla karjeri.

Pie Jelgavas Svēti šķērso Rīgas-Liepājas un Rīgas-Ventspils dzelzceļa līnija un Jelgavas-Dobeles šoseja, lejpus Vilces ietekas - Bauskas-Dobeles šoseja.

Svētes lielākās pietekas (km)

Labā krasta	Kreisā krasta
Vilce – 48 km	Tērvete - 68 km
	Auce - 86 km
	Bērze - 109 km

Iecava –

Lielupes labā krasta pieteka Jelgavas, Bauskas un Aizkraukles rajonā.

Iecava sākas Aizkraukles raj. Daudzseses pagastā no vairākiem avotiem. Upes dabiskā ieteka Lielupē ir Jelgavas rajonā, 4 km lejpus Jelgavas.

19. gs. beigās Jelgavas apriņķī pie Gaŗozas izraka 1,5 km garu kanālu - Velna grāvi, kas lielāko daļu Iecavas vidusteces un augštesces ūdeņu ievada Lielupē 12 km augšpus Jelgavas. Iecavas lejteci aiz Velna grāvja sauc par Veciecavu.

Iecava (līdz Velna grāvim)

Garums - 136 km

Baseins - 1166 km²

Gada notece - 0,26 km³

Kritums - 66 m (0,49 m/km)

Veciecava

Garums - 19 km

Baseins - 1006 km²

Kritums - 3,2 m (0,17 m/km)

Iecava tek pa Viduslatvijas zemienes. Taurkalnes un Upmales līdzenumiem, pa mežainu apvidu. Iecavas apkaimē šķērso Zemgales līdzenumu. Iecavas lejtece ir

Tireļu līdzenumā. Netālu no Skaistkalnes lecavas ieleja ir tuvu Mēmelei (~2 km). lecavas ielejā Bārbeles pagastā pie Kokneviču mājām atrodas aizsargājamais Bārbeles sērūdeņu avots. Iecava saņem galvenokārt sniega kušanas ūdeņus (>50% noteces). Gruntsūdeņu pieplūde salīdzinot ar citām Latvijas upēm Iecavai ir vismazākā (4-5%). Tādēļ Iecavai raksturīgi lieli pavasara plūdi ap 10.aprīli un zems līmenis vasarā.

Pirms Iecavas regulēšanas lielākās applūstošās platības (līdz 45 km²) bija Bruknas un Stelpes apkārtnē (Bauskas rajons).

Pie Bauskas-Vecumnieku ceļa tilta 1926 ierīkots hidroloģiskais postenis. Iecavas vidustecē gultnē atsedzas dolomīti. Iecavas ciemā upes krastos ir 17,2 ha lielais, aizsargājamais Iecavas parks. Pirms ietekas Lielupē Veciecava uzņem liel. pieteku Misu.

1930.g. sāka Iecavas regulēšanas darbus, lai upei pieguļošajās lauksaimniecības zemēs ierīkotu kultivētus zālājus. 1935.g. pabeidza regulēt Iecavas vidusteci Bauskas apriņķī starp Bārbeles pag. Jukutu dzirnavām un Iecavas pag. "Pušpūriem" 33,8 km garā posmā, 1936.g. - Garozes un Zālītes pagastā (10,6 km). Līdz 1940.g., regulējot Iecavu, tās gultnē izspridzināja 45 tūkstoši m³ dolomīta, ko izmantoja būvniecībā. 1973.g. regulēja Veciecavu (12,4 km). 1976.g. uzbūvēja aizsargdambjus Veciecavas un Velna grāvja krastos.

Iecavai kopumā ir ~400 pieteku (upes, strauti, novadgrāvji).

Iecavas lielākās pietekas (km)

Labā krasta	Kreisā krasta
Sudmaļupe – 6 km	Kuma – 6 km
Svētupe – 6 km	Ģirupe – 12 km
Dzērvīte – 11 km	Smārde – 12 km
Briede – 10 km	Ģedulis – 11 km
Vērgupe – 15 km	Īkstrums – 23 km
Smakupe – 26 km	
Jāņupe – 20 km	
Biržiņa – 16 km	
Misa – 108 km	

Misa –

Iecavas labā pieteka Bauskas, Rīgas un Jelgavas rajonā.

Garums - 108 km

Baseins - 862 km²

Gada notece - 0,22 km³

Kritums - 42 m (0,4 m/km)

Misas baseina augšdaļa atrodas Viduslatvijas zemienes Upmales līdzenumā, lejasdaļa - Tīreļu līdzenumā. Misas augštece 20.gs. 30. gados regulēta, izveidojot grāvju tīklu. Par Misas sākumu uzskata vienu no šiem grāvjiem 6 km uz ZA no Bārbeles (Aizkraukles rajonā). Augštecē Baldones-Vecumnieku paugurlīdzenumā, kur reljefu veido viļņota pamatmorēna, ūdensšķirtne vietām paceļas 15m augstāk par Misas izteku. Pēc dažiem kilometriem Misa nonāk limnoglaciālā līdzenumā, kur 30 km garumā, gandrīz līdz Zvirgzdes ietekai, tās krastos ir purvi (Lādzēnu, Apšusalas, Beibežu purvs u.c.). Purvainais līdzenums visplašākais ir aiz Stelpes - tas aptver Vārnupes, Vīksniņas un Taļķes lejtecī. No Zvirgzdes ietekas līdz Plakanciēmam Misa tek ZR virzienā pa līdzenu, mežainu apvidu. Kaut cik izteikta upes ieleja ir tikai pie Stūriem, kur to šķērso Iecavas-Baldones ceļš un upe tek pa lēzeni viļņotu, smilšainu pamatmorēnas joslu. No Plakanciema līdz Pēterniekiem Misa tek uz R, tad pagriežas uz DR, ir ļoti līkumaina. Piekraste bieži apdzīvota, it īpaši Olaines apkaimē.

Misa ietek Veciecavā netālu no Ozolniekiem, 7 km uz ZA no Jelgavas. Tā kā Iecavas ūdeņu lielākā daļa pa Velna grāvi nonāk tieši Lielupē, Iecavā lejpus Misas ietekas pārsvarā ir Misas ūdeņi. Baseins ir asimetrisks, pietekas galvenokārt labajā, Daugavas ūdensšķirtnes pusē.

Misai gandrīz visā garumā nav izteiktas ielejas. Lejpus Dalbes upe nav regulēta, tā samērā dziļi iegrauzusies līdzenumā.

Augšpus Dalbes no 1929.g. Misa pa posmiem regulēta (dažviet pat atkārtoti). Blakus iztaisnotajai gultnei saglabājušās vecupes un attekas. Regulētās gultnes stāvoklis un līdz ar to caurtece ir tādi, ka dažkārt nespēj novērst pieguļošo zemju applūšanu. Tāpēc pie Olaines Misas labajā krastā izbūvēti dambji.

Misas noteces režīms salīdzinot ar Lielupes baseina D un R daļas upēm ir relatīvi vienmērīgs. Hidrometriskos novērojumus veic 4 posteļos: Dalbe (kopš 1959.g.), Lielveisi (1928.g.), Apsītes (1978.g.) un Zvirgzde (1924.g.).

Lejpus Olaines Misa ir ļoti piesārņota. Augšpus Plakanciema Misā ievadīts Daugavas - Misas kanāls.

Misa šķērso Šauļu un Kauņas virziena autoceļi. Starp tiem plašas teritorijas izmanto individuālai dārzkopībai, no Misas ņem ūdeni apūdeņošanai.

Misas lielākās pietekas (km)

Labā krasta	Kreisā krasta
Vārņpe - 17 km	Miļļupīte - 11 km
Taļķe - 34 km	
Zvirgzde - 30 km	
Vīksniņa - 14 km	
Olaine - 13 km	
Cena - 15 km	

Īslīce, īslīcis (Lietuvā Īslīkis) –

Lielupes kreisā pieteka Bauskas un Jelgavas rajonā.

Garums - 70 km (Latvijā 49 km)

Baseins - 623 km² (Latvijā 210 km²)

Gada notece - 0,088 km³

Kritums - 48 m (0,7 m/km)

Īslīce sākas Lietuvā, Z no Mūsas galamorēnas loka, tek pa Zemgales līdzenumu Z un ZR virzienā, uzņemdamā no kreisā krasta vairākas pietekas. Īslīce kopā ar pietekām veido Zemgales līdzenuma īpatnējās vēdekļveida upju sistēmas A daļu. Īslīces gultne no Lietuvas robežas līdz Pilsrundālei vairākkārt pa posmiem regulēta. Starp Lietuvas robežu un Plānītes ieteku upē ir vairāki bebru aizsprosti. No Pilsrundāles līdz ietekai Lielupē Īslīce līkumo pa 4-6 m dziļu ieleju. Arī gultnes relatīvais kritums tur lielāks par vidējo - vietām >1 m/km.

Īslīce ir hidroloģiski labi izpētīta. Kopš 1921.g. pie Tiltsargiem darbojas hidroloģiskais postenis. Īslīcei raksturīgas krāsas caurplūduma svārstības. Augštecē un vidustecē sausās vasarās upe gandrīz izsīkst, turpretī pavasara palos maksimālais caurplūdums var pārsniegt 100 m³/s.

Īslīces lielākās pietekas (km)

Labā krasta	Kreisā krasta
	Maučuve - 22 km
	Plānīte - 35 km
	Bērstele - 53 km
	Svirkale – 28 km
	Melnupīte – 16 km
	Dzirnupīte – 10 km

Mūsa (Lietuvā Mūša) -

Lielupes kreisā satekupe, kas saplūst ar Mēmeli.

Garums - 164 km (Latvijā 20 km, Latvijas un Lietuvas robežupe 6 km)

Baseins - 5318 km² (Latvijā 120 km²)

Gada notece - 0,83 km³

Kritums - 73 m (0,45 m/km)

Mūsa sākas Lietuvā starp Jonišķiem un Šauļiem. Augštecē Mūsa tek DA un A virzienā gar Linkuvas galamorēnas vaļņa D piekāji, tāpēc pietekas ir tikai no labā krasta.

Pie Pasvales Mūsa pagriežas uz Z un šķērso morēnas valni. Vaļņa pārrāvums noticis jau ledus laikmeta beigās. Ielejai tur ir glaciālas senlejas raksturs. Vidusposmā Mūsa tek ZR virzienā, iekļaudamās Zemgales līdzenuma vēdekļveidīgajā upju tīklā. Mūsa atšķirībā no Lielupes pietekām plūst pa diezgan dziļu ieleju (~ 15m). Tā ir 2-3 reizes platāka par līkumaino upes gultni. Lejtecē pie Bauskas abi krasti stāvi, tajos un gultnē atsedzas augšdevona pamatieži. Pie Bauskas ir dolomīta kraujas, kreisajā krastā pie Brūklenājiem - dolomītmerģelis. Baseinā reljefs līdzens, pārsvarā ļoti auglīgas, drenētas, mālaines velēnu karbonātaugsnes. Salīdzinot ar citām vidēja lieluma upēm Mūsas baseinā ir mazāk mežu (20%) un purvu (<5%). Baseins asimetrisks, pietekas galvenokārt no labā krasta.

Kopš 1921.g. hidroloģiskie novērojumi tiek veikti postenī pie Bauskas, kā arī 5 posteņos Lietuvā. Mūsa ir ūdeņiem nabaga; ilggadējais vidējais noteces slānis ir tikai 150 mm gadā, caurplūdums pie Bauskas 26,4 m³/s, turklāt ļoti mainīgs — bargās ziemās un sausās vasarās tas var būt <1,0 m³/s, bet pavasara palos pārsniegt 800 m³/s. Augšpus Ceraukstes izbūvētais aizsprosts dod iespēju pacelt ūdenslīmeni par 3 m. Ledus iešana Mūsā sākas agrāk nekā citās Latvijas upēs. Kritums Latvijā 5 m (0,25 m/km). Ūdenstūrisms. Mūsu var izmantot leļpus Linkuvas, visu vasaru - no Saločiem (Kamates ieteka).

Mūsas lielākās pietekas (km)

Labā krasta	Kreisā krasta
Kuipe (Lietuvā) - 41 km	
Kroja (Lietuvā) - 60 km	
Daugivene (Lietuvā) - 64 km	
Mažupe (Lietuvā) - 42 km	
Lēvene (Lietuvā) - 148 km	
Pīvesa (Lietuvā) - 95 km	
Tatula (Lietuvā) - 66 km	
Ceraukste - 32 km Latvijā - 23 km)	

Mēmele (Lietuvā Nemunēle) –

Lielupes labā satekupe, kas saplūst ar Mūsu pie Bauskas.

Garums - 191 km (Latvijā 40 km, Latvijas un Lietuvas robežupe 76 km)

Baseins - 4050 km² (Latvijā 2110 km²)

Gada notece - 0,98 km³

Kritums - 97 m (0,5 m/km)

Mēmele sākas Austrumlietuvas (Augštaitijas) augstienes ZR malā no Olsetu ezera pie Rokišķiem. Lietuvā Mēmeles baseinā pārsvarā lauksaimniecības zemes. Upes augštecē līdz Latvijas robežai relatīvais kritums 0,5 m/km. Vidustecē pa Mēmeli iet Latvijas un Lietuvas robeža. Līdz Dienvidsusējas ietekai Mēmele tek uz ZR. Šajā posmā ieleja sekla (2—4 m), upes platums 20-30 m. Latvijas krastā pārsvarā meži, dažviet drenēti lauki. Starp Lielmēmeli un Kurmeni, upei apliecot galamorēnas valni, relatīvais kritums sasniedz 1 m/km (26 km garā posmā). Šā posma sākumā un beigās ir krāces. Upes ieleja kļūst dziļāka (6-8 m). Kreisais krasts vietām paceļas gandrīz 30 m virs upes līmeņa. Mēmele apmet lielu loku un maina virzienu no ZR uz DR. Sākot no Kurmenes lielā līkuma, ielejas krasti vietām stāvi, apauguši, morēnu pauguri dažviet (piem., pie Vērdiņiem) paceļas līdz 20 m virs upes līmeņa. Mēmele izgraužas cauri pamatmorēnai un augšpus Skaistkalnes sasniedz augšdevana Salaspils svītas dolomītmerģelus un ģipšakmeņus (krastos atsegumi, Velnala, vērojamas karsta parādības). Pie Skaistkalnes bijušās dzirnavas. Iejušām Mēmele kļūst platāka (40-50 m) un dziļāka, straumes ātrums samazinās. Lejtecē no Ānmēmeles Mēmele tek pa Latvijas teritoriju uz ZR. Šajā 40 km garajā posmā kritums ir tikai 11 m. Tikai dažās vietās gultnē atsedzas dolomīts, tece kļūst straujāka (krāce Deviņzare, kā arī krāces pie Bauskas, kur bijušas 2 dzirnavas). Mēmeles baseina paugurainajā A daļā ir vairāk kā 60 ezeru. Lielākie no tiem — Saukas, Viesītes, Viņaukas ezers. Baseina R daļa ir Zemgales līdzenumā ar velēnu karbonātaugsnēm.

Mēmeles hidroloģisko režīmu novēro 3 posteņos Lietuvā. Vidējais caurplūdums pie satekas ar Mūsu ir 31,2 m³/s. Tas svārstās no 3,1 m³/s mazūdens periodā līdz 341 m³/s palos. Mēmelei ir mazāks baseins, tomēr tā ūdeņiem bagātāka par otru Lielupes satekupi Mūsu. Izmantojama ūdenstūrisam. Abu krastu tuvumā visā upes garumā ceļi.

Mēmeles lielākās pietekas (km)

Labā krasta	Kreisā krasta
Laukupe (Lietuvā) - 23 km	Apašča (Lietuvā) - 88 km
Vingerine (Lietuvā) - 22 km	
Vīžona (Lietuvā) - 40 km	
Nereta - 25 km	
Dienvidsusēja - 114 km	
Viesīte - 66 km	
Rīkanu strauts - 18 km	
Žūru strauts (9 km)	

Dienvidsusēja, Susēja, Liela Susēja –

Mēmeles labā pieteka Daugavpils, Jēkabpils un Aizkraukles rajonā.

Garums - 114 km

Baseins - 1210 km²

Gada notece - 0,246 km³

Kritums - 81 m (0,7 m/km)

Dienvidsusēja iztek Aknīstes nolaidenuma D no pārpurvota meža. Augštece regulēta. Tekot R virzienā, upe šķērso Sēlijas paugurvalni. Pie Neretas pagriežas ZR virzienā un nedaudz līkumodama, tek pa Taurkalnes līdzenumu, pa pārpurvotu apvidu. Atsevišķos posmos upe regulēta. Paralēli Dienvidsusējai iet Neretas-Vecumnieku ceļš. Dienvidsusēja pakāpeniski pietuvojas Lietuvas un Latvijas robežuvei Mēmelei un ietek tajā. Šajā posmā Dienvidsusējas krasti apauguši, vairākās vietās ir skaistas ainavas. Dienvidsusēja hidroloģiskais režīms pētīts vairākos hidroloģiskajos posteņos (senāk pie Viesītes, tagad pie Elkšņiem).

Dienvidsusējas lielākās pietekas (km)

Labā krasta	Kreisā krasta
Dobe – 13 km	Elsīte – 15 km
Radžupe – 21 km	Dzirnupīte – 12 km
Arālīte – 21 km	Salāte – 12 km
Dūņupe – 15 km	
Zalvīte – 36 km	
Krācējgrāvis – 16 km	